

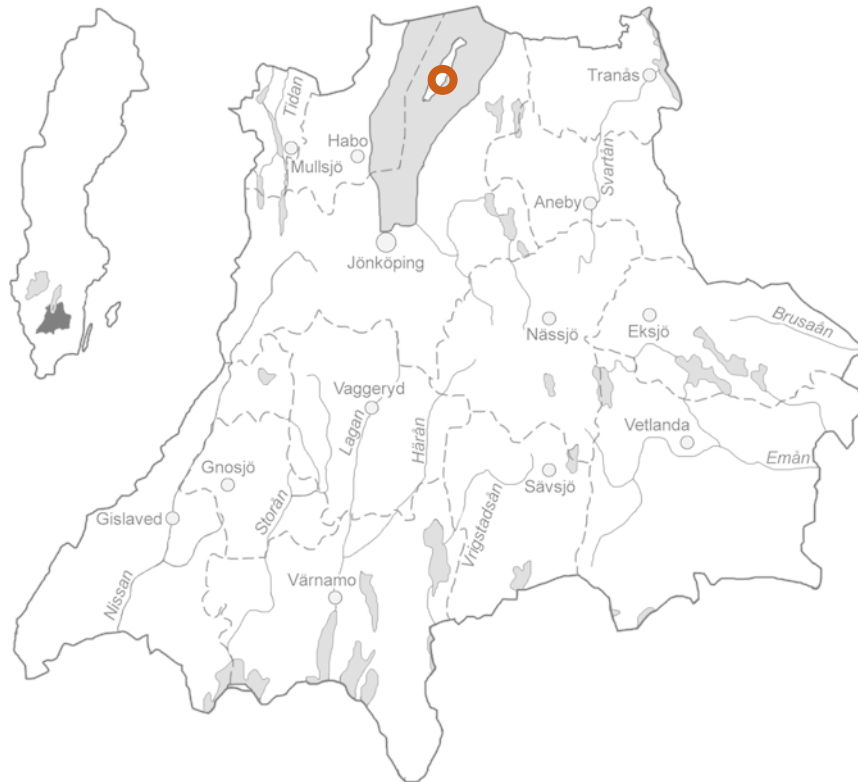
Förhistoriska boplatzlämningar och grevens väg

Arkeologisk utredning inför GC-väg och parkering inom del
av fastigheten Visingsborg 3:1, Visingsö socken, Jönköpings
kommun och Jönköpings län

Förhistoriska boplatsslämningar och grevens väg

Arkeologisk utredning inför GC-väg och parkering inom del
av fastigheten Visingsborg 3:1, Visingsö socken, Jönköpings
kommun och Jönköpings län

Jönköpings läns museums dnr: 2024-316
Länsstyrelsens dnr: 431-7734-2024

Rapport, foto och ritningar: Anna Ödeén
Rapportgranskning: Mikael Nordström
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Distribution: Digital pdf

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jonkopingslansmuseum.se

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr I2018/00079.

ISSN: 1103-4076

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2024

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Målsättning och metod	7
Topografi	7
Fornlämnings- och kulturmiljö	8
Tidigare undersökningar	9
Resultat	10
Boplatssområde L2024:8030	10
Parkeringsplatsen vid örtagården	13
Väg genom Kyrkoträdgården, L2024:8032	15
Fynd	17
Utvärdering av undersökningsplanen	19
Administrativa uppgifter	20
Referenser	21
Arkiv	21
Kartmaterial	21
Otryckta källor	21
Tryckta källor och litteratur	21

DEN UPDRAGSARKEOLOGISKA PROCESSEN

Uppdragsarkeologin regleras av 2 kap. 10–14§§ i Kulturmiljölagen samt genom allmänna råd och föreskrifter. Arkeologiska uppdrag indelas i flera etapper: arkeologisk utredning, förundersökning och undersökning. Processen syftar i första hand till att bevara fornlämningarna, vilket är grundtanken i kulturmiljölagen.

Arkeologisk utredning

Arkeologisk utredning brukar göras i två steg. Den första etappen, steg 1 (AU1), innebär att befintlig kunskap i form av arkivmaterial, äldre handlingar och historiska kartor samt litteratur och uppgifter om tidigare undersökningar sammanställs med syfte att se om fornlämningar berörs av arbetsföretaget. Därtill görs en fältinventering i syfte att lokalisera tidigare okända fornlämningar. Steg 2 (AU2) utgör den del som innebär markingrepp i form av sökschakt med grävmaskin och provrutsgrävning. Om det konstateras förekomst av fornlämningar så kan dessa, om de inte kan bevaras, gå vidare till en arkeologisk förundersökning.

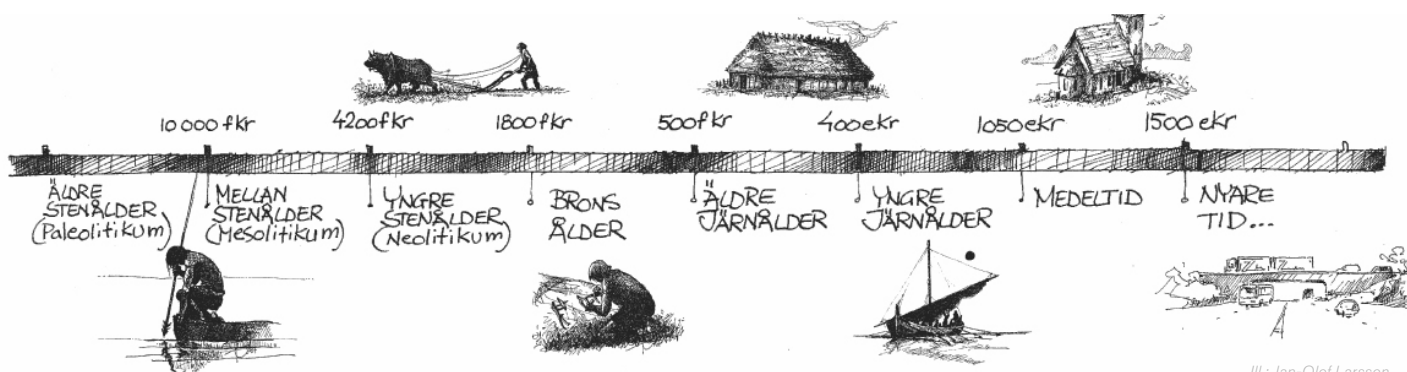
Arkeologisk förundersökning

En arkeologisk förundersökning (FU) syftar till att fastställa och beskriva fornlämningens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt att ta till vara fynd. Resultaten ska kunna ligga till grund för länsstyrelsens bedömning av kunskapspotentialen inför kommande beslut om tillstånd till ingrepp i en fornlämning. Förundersökningen ska också ge underlag för företagarens (exploatörens) vidare planering. Om fornlämningen efter förundersökning bedöms vara välbevarad och ha vetenskaplig potential går det vidare till nästa steg i processen - en arkeologisk undersökning.

Arkeologisk undersökning

En arkeologisk undersökning (UN) utförs med anledning av att en fornlämning behöver tas bort. Syftet med en arkeologisk undersökning är att dokumentera en fornlämning, ta till vara fornyfynd, rapportera och förmedla resultaten för att skapa kunskap av relevans för myndigheter, forskning och allmänhet. Dokumentationsmaterialet och fynden ska bevaras för framtiden samt tolkas vetenskapligt och infogas i ett kulturhistoriskt sammanhang. Undersökningen innebär att hela eller delar av fornlämningen slutgiltigt tas bort. Efter att fornlämningen tagits bort är marken fri att exploatera ur fornlämningssynpunkt.

Mer information om den uppdragsarkeologiska processen finns på Riksantikvarieämbetets hemsida.

Sammanfattning

En gång- och cykelväg samt en parkeringsplats planeras att anläggas mellan Brahekyrkan och Örtagården på Visingsö. Med anledning av det har Jönköpings läns museum genomfört en arkeologisk utredning i form av sökschaktning av området.

Vid utredningen grävdes 20 schakt till en sammanlagd längd av cirka 230 meter. Till största delen påträffades inga förhistoriska anläggningar eller fynd under det här arbetet, ett undantag var dock området längst i väster av den planerade gång- och cykelvägen där ett område med boplatzlämningar framkom, L2024:8030. Inom en yta av 20×1 meter påträffades en kokgrop och sex övriga boplatzlämningar i form av fyra stolphål, en nedgrävning och en ränna. En yta sydöst om kyrkan kunde dock inte sökschaktas då det växte ekar på platsen och den är med andra ord inte utredd.

Inom uppdraget registrerades också en vägbank, L2024:8032, strax norr om utredningsområdet efter samråd med Länsstyrelsen. Vägen gick likt en axel mellan Visingsborg och Brahekyrkan.

Figur 1. Utdrag ur digitala ekonomiska fastighetskartan. Skala 1:10 000. Pilen visar platsen för utredningsområdet.

Inledning

Med anledning av planerna på en ny gång- och cykelväg samt en parkeringsplats inom fastigheten Visingsborg 3:1 på Visingsö har Jönköpings läns museum genomfört en arkeologisk utredning. Uppdragsgivare var Jönköpings kommun i samverkan med Statens fastighetsverk samt Wisingsborgs Grevskaps Intresseförening.

Utredningen gjordes i november 2024 och den aktuella ytan var cirka 1900 m². Ansvarig för fält- och rapportarbete var Anna Ödeén, arkeolog vid Jönköpings läns museum.

Målsättning och metod

Målsättningen med arbetet var att fastställa om det fanns under mark dolda lämningar inom den aktuella ytan. Om sådana påträffades skulle de preliminärt avgränsas inom utredningsområdet. Dessutom syftade utredningen till att identifiera, motivera och antikvariskt bedöma nyupptäckta fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar.

Metoden som användes var sökschaktning med grävmaskin tillsammans med handrensning där anläggningar framkom. Metalldetektor användes kontinuerligt vid utredningen och den digitala inmätningen av schakt och anläggningar gjordes med nätverks RTK.

Topografi

Det aktuella området ligger i en svag östsluttning ner mot Vättern där höjden skiljer sig 15 meter från området vid Brahekyrkan i förhållande till Örtagården och de ligger 115 respektive 100 meter över havet.

Utredningsytan utgjordes främst av en hästhage samt en vildvuxen del av den tidigare Örtagården. Den senare ytan planeras bli platsen för en ny parkering. Gång- och cykelvägen som ska

Figur 2. Sökschaktningen har påbörjats av arkeolog Jörgen Gustafsson och grävmaskinist Christer Adolfsson.

anläggas går strax norr om och utmed en befintlig landsväg. Den ansluter i västra delen till en parkeringsplats som ligger söder om Brahekyrkan och i östra delen till en mindre grusväg som går in mot Örtagården.

Jordmänen i områdets västra delar är brun, sandig humus och underliggande grund utgörs av väldränerade, sandiga och grusiga lager. Men strax nedanför kyrkogårdsmuren ändras jordmänen och blir fetare och något siltig. Undergrunden utgörs där av ljusbrun, lerig silt.

Berggrunden inom hela utredningsytan består av den så kallade Visingsöformationen av lerskiffer och sandsten.

Fornlämnings- och kulturmiljö

Skogen runt utredningsområdet är ett resultat av det skogsplanteringsprojekt som startades på ön under 1830-talet. Då planterades stora arealer ek och lärk för att utgöra virkesreserv för den svenska flottan och ekskogen på Visingsö utgör idag ett av de största sammanhängande ekbestånden i landet (Kardell 1997). Innan trädplanteringen utgjordes området runt kyrkan av ett öppet odlingslandskap med omfattande åkerarealer och glest beskogade ängs- och betesmarker som tillhörde Visingsborg. Öster om kyrkan låg en av Visingsborgs fem trädgårdar, Kyrkoträdgården (Kraft 1980). Mer om den under ”Resultat”.

Visingsö är rikt på förhistoriska fornlämningar och området runt utredningsområdet är inget undantag. Inne i Brahekyrkan har vid arkeologiska undersökningar medeltida gravar påträffats men dessutom fyndmaterial i form av brända människoben och fragment av spelbrickor, vilka indikerar förhistoriska gravar (Jansson 2005). Det finns också ett flertal boplatzlämningar i Brahekyrkans närhet inom bland annat L1971:2355 och L1972:5445 vilka har framkommit vid tidigare arkeologiska insatser (Ödeén 2006, 2008 och Jansson 2009). Omkring 100 meter väster om utredningsområdet har spåren av ett långhus från tiden kring Kristi födelse undersökts. I övrigt är det en större mängd härdar och kokgropar som har dokumenterats. Några av dessa låg på den yta som idag är parkeringsplats, L1972:5445 (figur 5–6), alltså dikt an det nu aktuella utredningsområdet (Jansson 2009). Boplatzlämningarna runt Brahekyrkan är från både äldre och yngre järnålder, men går också delvis in i tidig medeltid. Drygt 400 meter nordväst om utredningsområdet är platsen för borttagna ”ättehögar” L1972:5618 och ytterligare 400 meter åt nordväst ligger Mellersta gravfältet med närmare 300 gravar L1972:5782. Norr om kyrkan är platsen för ”ättehögar” enligt 1853 års karta med lämningnummer L1972:6245–46.

Ett spektakulärt fynd i form av en guldgubbe gjordes vid en undersökning inne i kyrkan i samband med att en ny brandutrymningstrappa skulle byggas (Jansson 2005). Tre år senare hit-

tades ytterligare en, denna var något mer illa åtgången, men enligt expertis av samma typ (Ödeén 2008).

När kyrkogårdsarbetare grävde för en ny grav inom kyrkogården år 1988 framkom en gavel till en Eskilstunakista, vilken indikerar att en äldre träkyrka har legat på platsen innan den medeltida romanska kyrkan byggdes, vilket troligen var i mitten av 1100-talet (Ödeén 2013).

Dessutom hittades en skatt med omkring 180 mynt och silverbrakteater i samband med en schaktningsövervakning strax norr om kyrkan våren 2024. De låg i en mansgrav och dateras till omkring 1160 e.Kr. (Ödeén 2024).

Tidigare undersökningar

Som nämns ovan genomfördes en arkeologisk undersökning intill och väster om det nu aktuella utredningsområdet, på platsen där det idag är en parkeringsplats (Jansson 2009). På en yta av 400 m² påträffades omkring 100 boplatsanläggningar i form av kokgropar, härdar, stolphål, gropar, en brunn och ett dike. I anläggningarna påträffades fynd som fragment av vävtyngder, del av en benkam,

Figur 3. Ekarna, sydost om kyrkan, som vi inte kunde schakta under. Foto från öster.

keramik och bränt samt obränt ben. Anläggningarna daterades från perioden romersk järnålder (en härd), folkvandringstid (en härd), vikingatid (en kokgrop) och tidig medeltid (en kokgrop). De två sistnämnda låg i områdets östra del mot det i föreliggande rapport aktuella utredningsområdet

I dokumentationen över undersökningen beskrivs ett lager med tegelbitar och kalkbruksrester, som i sin tur överlagrades av ett påfört utfyllnadslager, något som vi också observerade vid vår utredning. Detta tolkades som spåren efter senare tiders restaureringsarbeten vid kyrkan.

Resultat

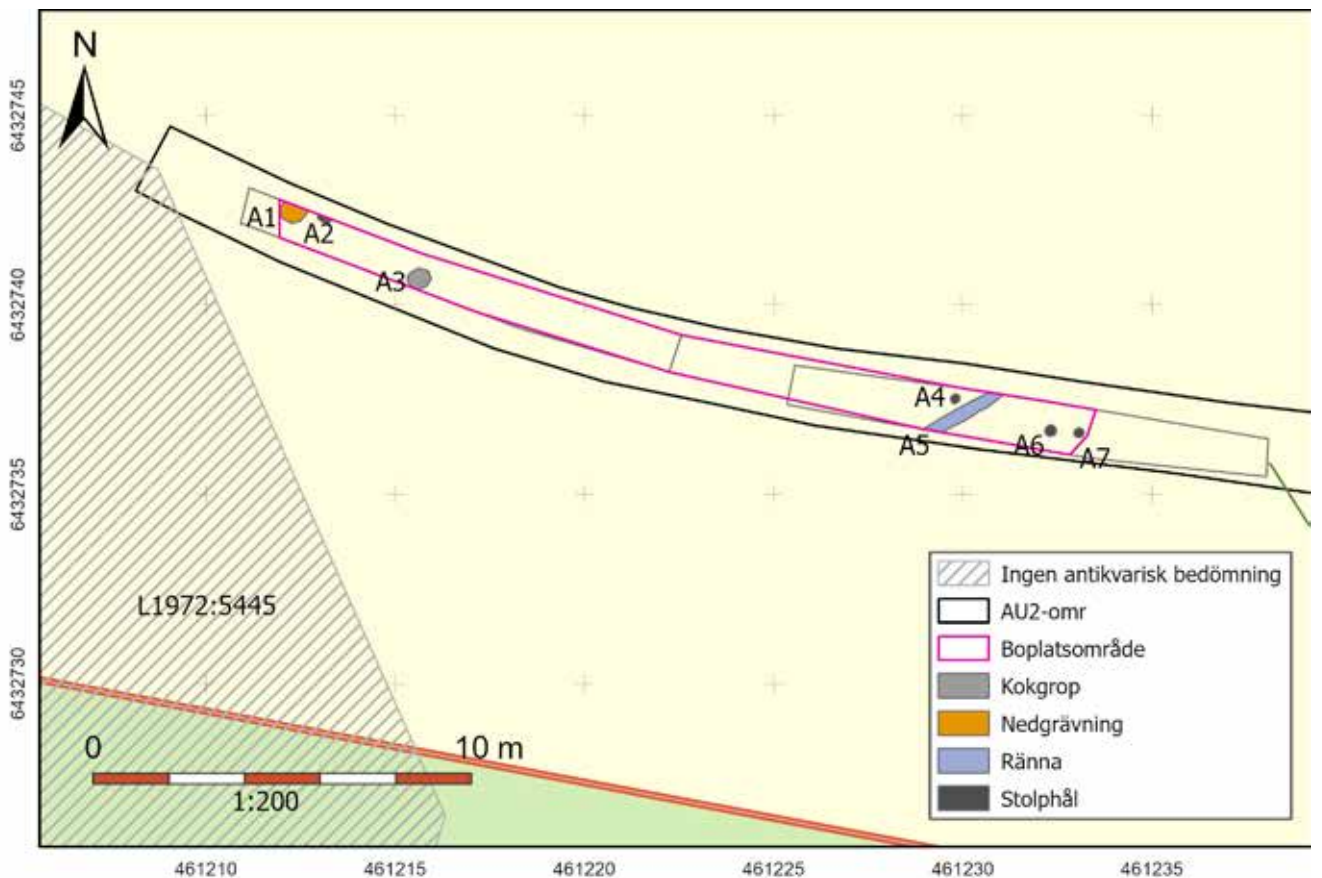
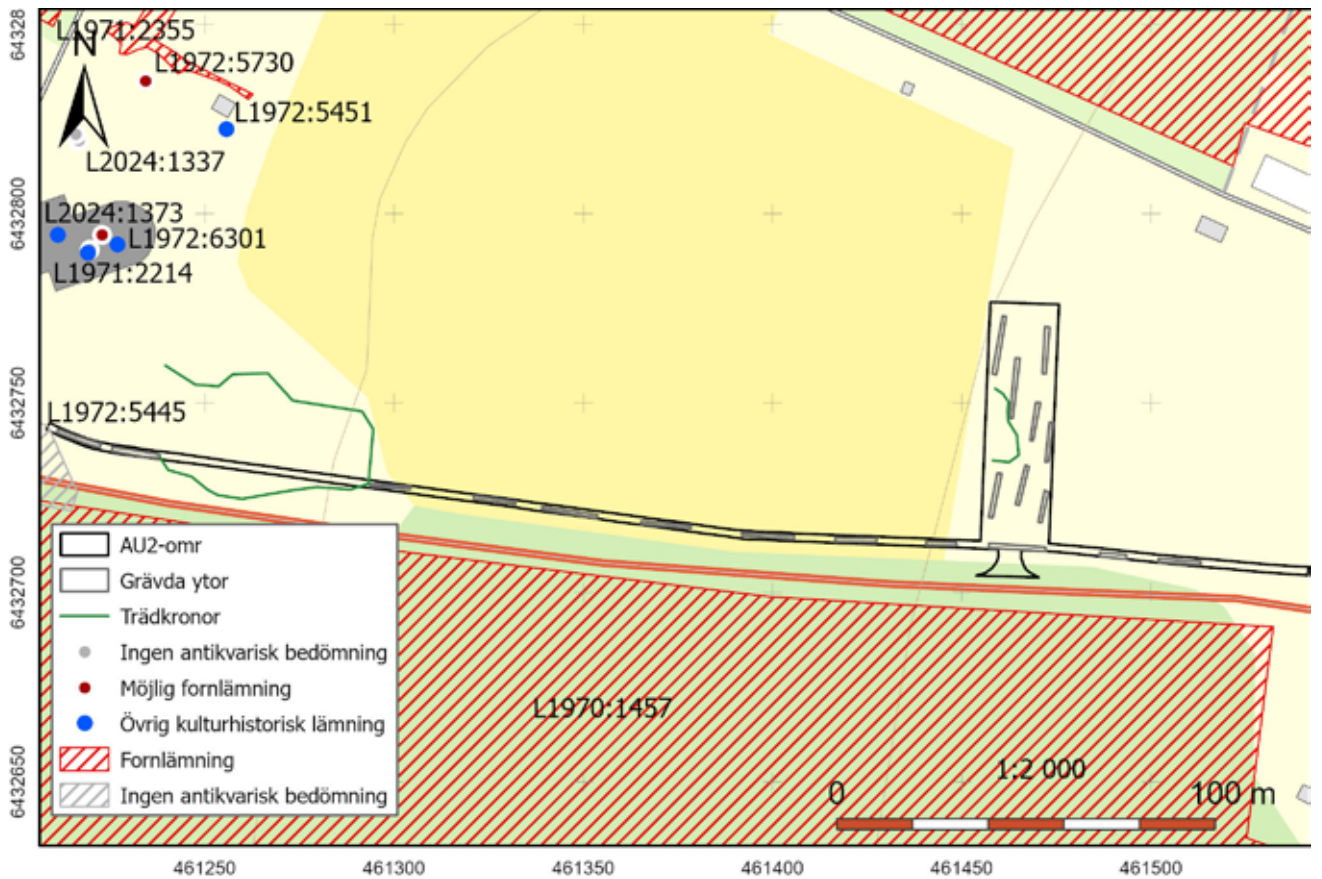
Boplatsområde L2024:8030

Utmed dagens landsväg, som löper i öst–västlig riktning grävdes 12 sökschakt. En yta fick dock undantas, då ekar tillhörande 1830-tallets ekplantering växer på platsen och risk att skada dessa fanns. Den yta som inte kunde sökschaktas kan ses på figur 3 och 5. Vid sökschaktningen kunde en tydlig förändring av jordmånen ses, där den upp mot kyrkan bestod av brun, sandig och grusig humus med en undergrund av mer eller mindre rent grus. Detta har också kunnat iaktas vid tidigare undersökningar runt Brahekyrkan (Jansson 2009, Ödeén 2008 och 2024). Något längre österut och i höjd med de ekar som växer på platsen, förändrades dock detta, jordmånen blev mer siltig och undergrunden utgjordes av lerig silt. Vi kunde också se en klar avgränsning av boplatzlämningarna vilka endast påträffades i det mer väl-dränerade området.

I västra delen av utredningsområdet har ett område med boplatzlämningar registrerats, L2024:8030, vilket innehöll sju lämningar i form av fyra stolphål, en kokgrop, en ränna och en nedgrävning (figur 6). Dessa stämmer i sitt utseende väl överens med dem som undersöktes strax intill 1996 när parkeringsplatsen söder om kyrkan skulle anläggas och det är troligt att det hör hemma i järnålder.

Figur 4. A1, nedgrävning och A2, stolphål inom boplatssområde L2024:8030. Foto från söder.

Figur 5-6. Ovan: plan som visar var schakten grävdes, där syns också var trädkronorna bredde ut sig. Nedan: plan som visar boplatsanläggningarna inom L2024:8030.

Figur 7-8. Ovan: stolphål A4 och ränna A5 i plan. Foto från väster. Nedan: stolphål A7 i profil. Foto från öster.

Lnr/Idnr	Lämningstyp	Beskrivning	Antikvarisk bedömning	Kommentar
L2024:8030	Boplatsområde	Område ca 20 x 1 m (Ö-V), bestående av 1 kokgrop och 6 boplatslämning övrig i form av 4 stolphål, en ränna och en nedgrävning. Kokgropen är 0,65x0,5 m (Ö-V) och 0,15 m djup med en fyllning av mörkbrun, humös sand. Har ett tiotal stenar, varav vissa skörbrända och 0,08-0,15 m stora, i undersökt halva. Stolphålen är runda 0,25-0,35 m i diam och har en fyllning av mörkbrunt humöst grus, något stolphål är mer svart och sotigt. Rännan är så långt synlig 0,2 m bred och har en fyllning av mörkbrunt humöst grus. Nedgrävningen är så långt synlig 0,6 m och har en fyllning av mörkgrå, humös sand. I undersökt halva är ett 20-tal stenar i storleken 0,08-0,15 m.	Fornlämning	
L2024:8032	Färdväg	Vägbank 40 x 3-4 m (Ö-V) och 0,2-0,35 m hög, främst utmed S långsidan, den N långsida är flackare och endast intill 0,1 m hög.	Fornlämning	Vägen, som kallades "Stora gången" gick likt en axel mellan Visingsborg och Brahekyrkan och korsade den på 1600-talet anlagda Kyrkoträdgården (Haglund 2013).
Id1	Nedgrävning	Så långt synlig i schaktet rund och 0,6 m i diam. Snittades, dock inte till botten och i urtagen halva var ett 20-tal stenar i storleken 0,08-0,15 m. Fyllning av mörkgrå, något sotigt, humös sand.		Ingår i L2024:8030
Id2	Stolphål	Så långt synlig i schaktet runt och 0,3 m i diam och 0,2 m djupt med U-formad bottenprofil. Fyllning av mörkbrunt humöst grus. 5 stenar mot botten.		Ingår i L2024:8030
Id3	Kokgrop	Oval 0,65x0,5 m (Ö-V) och 0,15 m djup. Fyllning av mörkbrun humös sand. Har ett tiotal stenar, varav vissa skörbrända och 0,08-0,15 m stora, i undersökt halva.		Ingår i L2024:8030
Id4	Stolphål	Runt 0,25 m i diam. Fyllning av mörkbrunt humöst sandigt grus.		Ingår i L2024:8030. Ej undersökt.
Id5	Ränna	Så långt synlig i schaktets bredd, dvs 1 m, 0,2 m bred med en fyllning av mörkbrunt humöst sandigt grus med inslag av sot och mindre kolbitar.		Ingår i L2024:8030. Ej undersökt.
Id6	Stolphål	Runt 0,25 m i diam. Fyllning av mörkbrunt humöst sandigt grus.		Ingår i L2024:8030. Ej undersökt.
Id7	Stolphål	Runt 0,35 m i diam och 0,16 m djupt med U-formad bottenprofil. Fyllning av svart, sotigt, humöst sandigt grus. Fynd av bränt ben F1.		Ingår i L2024:8030
Id8	Dike	Dräneringsdike som låg i linje med ovan registrerade färdväg, L2024:8032, mellan Brahekyrkan och Visingsborg och därför kan höra samman med den. Diket var 0,7-0,8 m brett och 0,3 m djupt med skålförmad profil. Fyllt med svallat grus och sten i storleken 0,02-0,15 m främst 0,02-0,08 m och enstaka svallade tegelstenar som låg i brun, humös sand.		

Figur 9. Anläggningstabell.

Området för en ny parkering vid Örtagården

Inom den yta som är planerad för parkerings/informationsplats grävdes åtta sökschakt. En yta i områdets västra begränsning fick undantas från sökschaktning på grund en större gran som växte där (figur 5). Även inom den här ytan var jordmånen av ett fetare slag, med en undergrund av lerig silt.

På platsen för parkeringen påträffades endast ett dike, Id8. Det går i linje med den väg som ledde från Visingsborg upp mot kyrkan och eventuellt också gick genom Kyrkoträdgården (figur 14) och kan höra samman med den, men då det även har funnits ett bostadshus, Kungsgården, med omgivande byggnader på platsen

går det inte att säkert fastställa.

Diket som snittades och dokumenterades var 0,7–0,8 meter brett, 0,3 meter djupt och fyllt med grus och sten (figur 11).

Figur 10-11. Ovan: en översiktsbild över platsen för planerad parkering. Foto från sydväst. Nedan: dike, Id8 i plan. Foto från norr.

Väg mellan Visingsborg och Brahekyrkan, L2024:8032

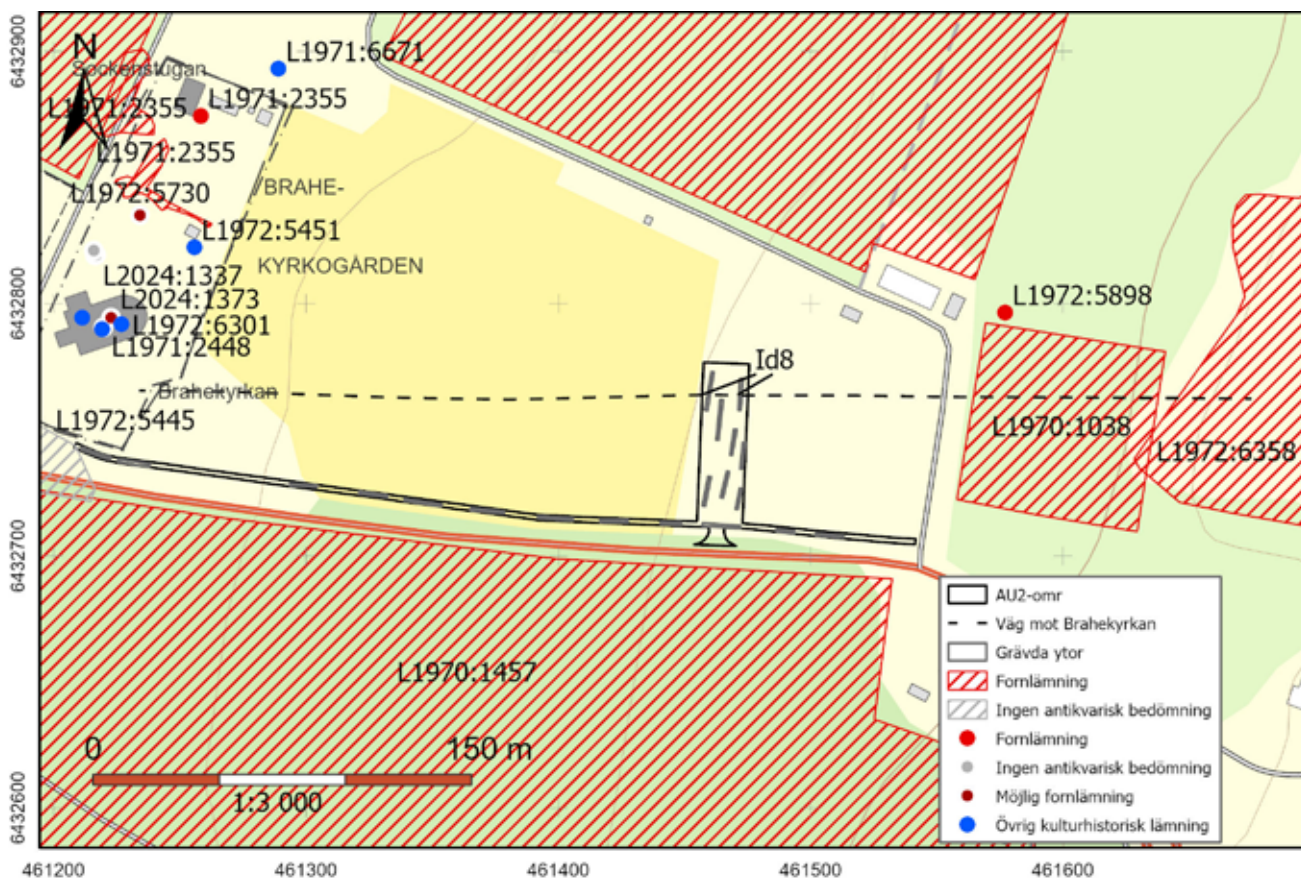
Följande lämning låg utanför utredningsområdet och kommer alltså inte att beröras av gång- och cykelvägen, men efter samråd med Länsstyrelsen beslutades att registrera den inom ramen för detta projekt.

Det rör sig om en vägbank som är synlig under den del av året då gräset inte är så högt (figur 12 och 14). Vägen vetter tydligt mot den östra öppningen i kyrkogårdsmuren, den ingång som var ämnad åt greven och hans följe. Wilhelm Nisser beskriver vägen *Denna har lett från yttre borggårdens stora infartsportal rakt över den plats där nuvarande Kungsgården är belägen, och till den punkt i kyrkogårdsmuren, som ännu tydligt markeras av tvenne monumentala grindstolpar* (Nisser 1931). Kungsgården som Nisser nämner stod på platsen när han skrev sin avhandling, men brann ner till grunden 1934.

Vägen kan ses på flera historiska kartor bland annat en från år 1708 (figur 13). På den kartan finns också en väg som inte har ritats ut i hela sin längd utan slutar vid trädgården och som i sin förlängning bör vara den som kallades för *Stora gången*. Det går inte

Figur 12. Här kan man ana vägbanken som vetter mot öppningen i kyrkogårdsmuren.

Figur 13-14. Ovan: karta från 1708 över området runt Visingsborg. Här kan man se vägen som går mellan Visingsborg och Brahekyrkan. Det finns också en väg som till synes går in i Kyrkoträdgården, men som slutar i dess östra kant. Nedan: den axel som går från stora porten i Visingsborgs sydvästra vall, genom de diken som påträffades vid schaktingen, Id8, sedan via vägbanken och mot öppningen i kyrkogårdsmuren.

att helt säkerställa vilken av dessa vägar vi har spåren av i dagens hästhage, men det troligaste är att det är den sydligaste av dem.

Kyrkoträdgården har beskrivits av Ingrid Haglund som har gått igenom dess inventeringarna från 1700-talets mitt, trädgården brukades med andra ord flera år efter reduktionen (Haglund 2013). Hon beskriver hur trädgården, som låg mellan kyrkan och slottet, genomkorsades av *Stora gången* som en axel mellan värdsilig och andlig makt. Just Kyrkoträdgården, som var en av flera trädgårdar, sköttes under 1660-talet av en tysk trädgårdsmästare som anlätades av Per Brahe den yngre. Det finns också beskrivet vad som växte i trädgården, hur den var planerad och såg ut. Där fanns lusthus, en trädgårdsstuga och en brunn. Trädgården omgavs av gärdesgårdar med rödmålade portar och utmed *Stora gången* växte vinbärsbuskar och liguster. Där fanns fyra kvarter med äppel-, päron- och körsbärsträd, dessutom sex kvarter som benämndes Korskvarteret, Pepparrotskvarteret, Kålkvarteret, Skogkvarteret, Slangkvarteret och Lustkvarteret som också ger oss en glimt av vad som växte i trädgården (Haglund 2013).

Figur 15. Utsikt från porten i Visingsborgs sydvästra vall mot Brahekyrkan.

ANTIKVARISK BEDÖMNING / KOMMENTAR

Antikvarisk bedömning görs utifrån Riksantikvarieämbetets praxis för tillämpning av kulturmiljölagen (KML). Lämningsstyverna och deras bedömning redovisas i den så kallade *Lämningsstyplistan* som är upprättad och ajourhållen av Riksantikvarieämbetet. Länsstyrelsen gör den slutliga bedömningen inom ett uppdrag.

Fornlämning

Fornlämning är en lämning som är skyddad enligt kulturmiljölagen. För att kunna bedömas som fornlämning måste den vara äldre än 1850. Tre kriterier måste också vara uppfyllda; det ska vara en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Övrig kulturhistorisk lämning

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Möjlig fornlämning

Möjlig fornlämning anges för lämningar som kräver vidare utredning för att den antikvariska bedömningen ska kunna fastställas. Lämningsen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte kunnat fastställa lämningens utbredning.

Ingen antikvarisk bedömning

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller helt förstörda. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

Ej fastställd

Den antikvariska bedömningen har inte fastställts. Avser till exempel boplatsslägen där en arkeologisk utredning steg 2 krävs för att eventuellt kunna finna spår som inte är synliga ovan mark.

Fynd

Endast en bit bränt ben, F1, tillvaratogs vid utredningen. Det samlades in i stolphål A7 och kan användas för datering vid eventuell fortsatt undersökning av boplotsområdet.

Dessutom påträffades två lösfynd vid sökschaktningen; en fingerborg och ett ben till en trefotsgryta. Då dessa inte kunde kopplas till någon anläggning eller särskild kontext sparades de inte. De bedömdes vara från 1700–1800-tal.

Utvärdering av undersökningsplanen

Jönköpings läns museum anser att måluppfyllelsen i relation till undersökningsplanen har uppnåtts. Ett undantag är området med ekar, där vi inte kunde sökschakta utan risk för att skada träden (figur 5).

Fyndnummer	Sakord	Material	Antal	Vikt	Fyndomständigheter
F57103:1.	Ben	Bränt ben	1	1 g	I stolphål A7 inom L2024:8030

Figur 16. Fyndtabell.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-7734-2024
 Länsstyrelsens beslutsdatum: 2024-10-15
 Jönköpings läns museums dnr: 2024-316
 Uppdragsgivare: Jönköpings kommun m.fl.
 Fält- och rapportansvarig: Anna Ödeén
 Rapportgranskning: Mikael Nordström
 Fältpersonal: Jörgen Gustafsson och Anna Ödeén
 Fältarbetstid: 2024-11-13–2024-11-15
 Län: Jönköpings län
 Kommun: Jönköpings kommun
 Socken: Visingsö socken
 Fastighetsbeteckning: Visingsborg 3:1
 Koordinater: N: 6432723 E: 461358
 Koordinatsystem: Sweref 99 TM
 Höjdsystem: RH 2000
 Undersökningsyta: 1900 m²
 Fornlämningsnummer: L2024:8030 och L2024:8032
 Fornlämningstyp: Boplatsområde och färdväg
 Tidsperiod: Järnålder och 1600-tal
 Fynd nr: JM 57103:1
 Tidigare undersökningar: Jönköpings läns museum arkeologisk rapport: 2009:81.

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Arkiv

Jönköpings läns museum (JLM)

Riksantikvarieämbetet, Stockholm (RAÄ)

Kulturmiljöregistret, Fornsök: <https://app.raa.se/open/fornsok/>

Kartmaterial

Lantmäteriet. ArkivSök (<https://etjanster.lantmateriet.se/>):

E127-31:1, Visingsborg 1, avmätning 1708. Jonas Peterson Duker och Anders Ekebohm.

Otryckta källor

Ödeén, Anna. 2024 *Rapportmanus Jlm dnr 2023-188*. Jönköpings läns museum.

Tryckta källor och litteratur

Haglund, Ingrid. 2013. Grevarna Brahes kyrkoträdgård. *Grevar och bönders tempel. En bok om Brahekyrkan på Visingsö* (redaktör: Robin Gullbrandsson). Jönköpings läns museum.

Jansson, Kristina. 2005. *Gravplats en trappa ner. Tolv gravar och en guldgubbe påträffade i Brahekyrkans kor inför byggnation av en brandutrymningstrappa. Särskild arkeologisk undersökning, Visingsö socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län*. Jönköpings läns museum, arkeologisk rapport 2005:41. Jönköping.

2009. *Boplats och långhus - tusen år vid Brahekyrkan. Arkeologiska för- och slutundersökningar av RAÄ 122, utmed länsväg 1001, Visingsö socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län*. Jönköpings läns museum, arkeologisk rapport 2009:81. Jönköping.

Kardell, Lars. 1997. *Skogshistorien på Visingsö*. Jönköping.

Kraft, Salomon. 1980. 1523–1720. I: Grennfeldt, Tage, Kraft, Salomon, Lindqvist, Gunnar och Rydén, Josef (red.) *Gränna - Visingsö historia*. Stockholm.

Nisser, Wilhelm. 1931. *Konst och hantverk i Visingsborgs grevskap på Per Brahe D.Y^s tid*. Stockholm

Ödeén, Anna. 2006. *Nio härdar och en stenpackning. Arkeologisk schaktkontroll i samband med ledningsdragnings och anläggande av nätstation inom fastigheterna Visingsborg 1:1 och 3:1. Visingsö socken, Jönköpings kommun i Jönköpings län*. Jönköpings läns museum, arkeologisk rapport 2006:19. Jönköping.

- 2008. ”i Kyrkan, där stark svamp från söndag till söndag uppväxer”. *Arkeologisk för- och slutundersökning inför markgrepp i samband med klimatförbättrande åtgärder i Brahekyrkan*. Jönköpings läns museum, arkeologisk rapport 2008:06. Jönköping.

- 2013. Arkeologi i och kring Brahekyrkan. Spår av ett stormannasäte? I: Gullbrandsson, Robin (red.) *Grevar och bönders tempel. En bok om Brahekyrkan på Visingsö*. Jönköpings läns museum. Jönköping.

En gång- och cykelväg samt en parkeringsplats planeras att anläggas mellan Brahekyrkan och Örtagården på Visingsö. Med anledning av det har Jönköpings läns museum genomfört en arkeologisk utredning i form av sökschaktning av området.

Vid utredningen grävdes 20 schakt till en sammanlagd längd av cirka 230 meter. Till största delen påträffades inga förhistoriska anläggningar eller fynd under det här arbetet, ett undantag var dock området längst i väster av den planerade gång- och cykelvägen där ett område med boplatzlämningar framkom, L2024:8030. Inom en yta av 20×1 meter påträffades en kokgrop och sex övriga boplatzlämningar i form av fyra stolphål, en nedgrävning och en ränna.

Inom uppdraget registrerades också en vägbank, L2024:8032, strax norr om utredningsområdet efter samråd med Länsstyrelsen. Vägen gick likt en axel mellan Visingsborg och Brahekyrkan.

